

Бевз О. В.,

кандидат юридичних наук,
доцент кафедри екологічного права
Навчально-наукового інституту права
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
ORCID: 0000-0002-3445-3564

ПРИРОДООРІЄНТОВАНІ РІШЕННЯ: ЛЕГІТИМІЗАЦІЯ ВІДПОВІДНО ДО МІЖНАРОДНИХ ПІДХОДІВ ТА В ЕКОЛОГІЧНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ

NATURE-BASED SOLUTIONS: LEGITIMIZATION IN ACCORDANCE WITH INTERNATIONAL APPROACHES AND ENVIRONMENTAL LEGISLATION OF UKRAINE

У статті досліджено природоорієнтовані рішення (ПОР) як нову правову категорію, що набуває значення у міжнародному та національному праві. Стверджується, що ПОР виникли як відповідь на глобальні екологічні виклики, такі як зміна клімату, втрата біорізноманіття, деградація екосистем, урбанізація. Проаналізовано низку міжнародних документів, які закріплюють або визнають ПОР. Звертається увага на те, що в міжнародних документах, наприклад тих, що стосуються Рамкової Конвенції ООН про зміну клімату, не завжди безпосередньо закріплене поняття ПОР. Однак ПОР активно згадуються у звітах, доповідях та рекомендаціях, пов'язаних з адаптацією до зміни клімату, зменшенням ризиків стихійних лих та фінансуванням заходів, що підтримують природоорієнтовані підходи.

Особливу увагу приділено діяльності Міжнародного союзу охорони природи (МСОП), який у 2016 р. ухвалив резолюцію про визначення ПОР, а у 2020 р. – глобальний стандарт із восьми критеріїв їх оцінки.

Авторка підкреслює, що в Україні концепція ПОР поступово інтегрується у стратегічні документи державної політики, зокрема у сфері клімату. Зокрема, у Законі України «Про основні засади державної кліматичної політики» від 08.10.2024 р. визначено термін «природоорієнтовані рішення».

В статті визначено ключові виклики правового регулювання: фрагментарність нормативної бази, відсутність єдиних критеріїв та стандартів, складність імплементації міжнародних підходів у національне право. Разом із тим окреслено можливості, які відкриває інтеграція ПОР у державну екологічну політику за умов належного правового регулювання: використання їх у процесі повоєнного відновлення України, посилення адаптаційного потенціалу до кліматичних змін, гармонізація українського законодавства з правом ЄС тощо. Авторка приходить до висновку, що ПОР є перспективним правовим інструментом, що поєднує екологічні, соціальні та економічні вигоди, а також формує основу для сталого розвитку та виконання міжнародних зобов'язань України.

Ключові слова: *природоорієнтовані рішення, екологічна політика, міжнародні документи, екологічне законодавство України, кліматична політика України, МСОП.*

The article argues that Nature-Based Solutions (NBS) are becoming a significant new legal category, addressing global environmental challenges such as climate change, biodiversity loss, ecosystem degradation, and urbanization. It highlights that while several international instruments reference or recognize NBS, these are not always explicitly defined, particularly in documents related to the United Nations Framework Convention on Climate Change. The article analyzes how NBS appear in reports, statements, and recommendations related to adaptation, disaster risk reduction, and the financing of nature-oriented measures, positioning NBS as a response mechanism within evolving legal frameworks.

Special attention is paid to the activities of the International Union for Conservation of Nature (IUCN), which in 2016 adopted a resolution defining NBS, and in 2020 introduced a global standard with eight criteria for their evaluation.

The author emphasizes that in Ukraine, the concept of NBS is gradually being integrated into strategic state policy documents, particularly in the field of climate. In particular, the Law of Ukraine On the Basic Principles of the State Climate Policy of October 8, 2024, defines the term “Nature-Based Solutions.”

The article identifies key challenges of legal regulation: fragmentation of the regulatory base, absence of unified criteria and standards, and difficulties in implementing international approaches into national law. At the same time, it outlines the opportunities opened by integrating NBS into state environmental policy under proper legal regulation: their use in the process of Ukraine’s post-war recovery, strengthening adaptive capacity to climate change, and harmonization of Ukrainian legislation with EU law.

The author concludes that NBS represent a promising legal instrument that combines ecological, social, and economic benefits, while providing a foundation for sustainable development and fulfillment of Ukraine’s international commitments.

Key words: *Nature-Based Solutions, environmental policy, international documents, environmental legislation of Ukraine, climate policy of Ukraine, IUCN.*

Постановка проблеми. Екологічні проблеми набули глобального масштабу в другій половині ХХ століття. Останніми роками особливо гостро постали питання зміни клімату, підвищення температури, екстремальних погодних явищ, забруднення довкілля, втрати біорізноманіття, знищення природних середовищ існування, деградації екосистем, урбанізації, переваженості інфраструктури, нестачі зелених зон у містах, теплових острови тощо. Воєнні дії в Україні лише поглибили проблеми та ускладнили питання відновлення та збереження навколишнього середовища. Агресія РФ призвела до безпрецедентних руйнувань, знищення екосистем і масштабного забруднення повітря, ґрунтів, лісових і водних ресурсів України, несе загрози рослинному та тваринному світу, втрати біорізноманіття, стійкості екосистем до змін клімату.

Усвідомлення глобальної кризи спонукало пошуки відповідей на ці виклики, що призвело до виникнення концепції природоорієнтованих рішень (англ. – Nature-based solutions, NBS). Вважається, що із використанням природоорієнтованих рішень (далі – ПОР) – рішень, в основі яких логіка та модель природних екосистем, почали експериментувати у 70-х роках минулого століття. Завдяки тому, що вони виконують декілька корисних функцій одночасно, їх можна вдало інтегрувати в стратегії розвитку громад у секторах містопланування, озеленення, управління водними ресурсами, управління відходами, громадської участі тощо [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Така багатоаспектність ПОР заохочує наукові дослідження в різних сферах: складаються каталоги ПОР, як на міжнародному, так і на національному, регіональному й місцевому рівні [2-6], розглядаються наукові основи та теоретико-методологічні принципи впровадження концепції природоорієнтованих рішень [7] тощо. Як зазначається в одному із таких досліджень: «Концепція природоорієнтованих рішень базується на інтегрованому підході до вивчення та вирішення проблем довкілля. Цей підхід включає застосування наукових дисциплін, таких як екологія, географія, економіка, соціологія та інші, для отримання комплексного розуміння природних процесів та їх взаємодії з соціально-економічними системами» [7]. В даному переліку не згадуються юридичні науки. Проте ПОР вже є правовою категорією, окремі роботи, як практичного, так і наукового характеру, присвячені правовим аспектам запровадження ПОР [8-11].

Варто зауважити, що у більшості досліджень йдеться про перспективу, цінність і користь ПОР. Проте існує й обережний критичний підхід до ПОР, заклик зробити ці проекти соціально справедливими та ефективними з екологічної точки зору [10], запобігти використанню ПОР для «зеленого піару», порушення прав людини чи завдання шкоди

біорізноманіттю [11, с. 17]. Видається, що таке ставлення спричинене, певною мірою, правовою невідзначеністю, відсутністю належного правового регулювання, а в деяких випадках підміною понять, коли до ПОР відносять дії, які такими не є.

Мета дослідження. Для наукових і практичних досліджень ПОР стають правовою категорією, яку можна аналізувати у контексті міжнародного екологічного права. Також є необхідність дослідити термін ПОР в екологічному законодавстві України, який нещодавно був у ньому зафіксований. Таким чином, дана стаття присвячена закріпленню поняття ПОР в юридично значимих документах, як міжнародних, так і на національному рівні.

Виклад основного матеріалу. Визнання ПОР відбулося на міжнародному рівні. Обґрунтовуючи необхідність впровадження рішень, заснованих на природі, посилаються на низку міжнародно-правових актів у сфері охорони довкілля: Конвенцію про водно-болотні угіддя, що мають міжнародне значення, головним чином як середовище існування водоплавних птахів (Рамсарську конвенцію) 1971 р., Конвенцію про охорону біологічного різноманіття 1992 р., Конвенцію ООН про боротьбу з опустелюванням у тих країнах, що потерпають від серйозної посухи та/або опустелювання, особливо в Африці 1994 р., Рамкову конвенцію ООН про зміну клімату 1992 р. та Паризьку угоду, прийняту до неї у 2015 р., Стратегію біорізноманіття ЄС 2020 р., яка має назву «Стратегія біорізноманіття ЄС до 2030 року: Повернення природи у наше життя», Європейський Зелений Курс, представлений у 2019 р. Куньмінсько-Монреальську глобальну рамкову угоду про біорізноманіття 2022 р. тощо.

Слід звернути увагу на те, що в міжнародних документах, наприклад тих, що стосуються Рамкової Конвенції ООН про зміну клімату, поняття ПОР закріплене не завжди безпосередньо у формі чіткого терміна. Однак ПОР активно згадуються у звітах, доповідях та рекомендаціях, пов'язаних з адаптацією до зміни клімату, зменшенням ризиків стихійних лих та фінансуванням заходів, що підтримують природоорієнтовані підходи.

Говорячи про ПОР для адаптації до зміни клімату та зменшення ризику стихійних лих, їх визначають як «парасолькову концепцію», що охоплює інші усталені підходи, наприклад, екосистемний підхід, стале управління, екологічний менеджмент, стале лісове господарство, зелена інфраструктура та синьо-зелена інфраструктура, адаптація на основі екосистем, заходи з природного утримання води та зменшення ризику стихійних лих на основі екосистем [2, с. 11].

Концепція ПОР була вперше представлена на 15-й Конференції сторін Рамкової конвенції ООН про зміну клімату у 2009 р. Таким чином, 2009 рік називають роком, коли про ПОР стали говорити як про концепцію, що поєднує засновані на екосистемних

послугах адаптацію та пом'якшення наслідків зміни клімату, зменшення ризику катастроф та розвиток зеленої інфраструктури [11, с. 7].

У 2013-2016 рр. концепція офіційно включена до Глобальної програми Міжнародного союзу охорони природи (МСОП) як один із ключових напрямів діяльності. У 2016 році на Всесвітньому конгресі МСОП було ухвалено резолюцію WCC-2016-Res-069, яка закріпила визначення ПОР як дії щодо захисту, сталого управління та відновлення природних і модифікованих екосистем, що ефективно та адаптивно вирішують суспільні проблеми, забезпечуючи добробут людини і біорізноманіття [12].

У 2017-2019 рр. Європейська комісія інтегрує ПОР у Європейський Зелений Курс, визнаючи їх інструментом для адаптації до зміни клімату. Комісія визначає ПОР як «рішення, натхненні та підтримані природою, які є економічно ефективними, одночасно забезпечують екологічні, соціальні та економічні вигоди та сприяють зміцненню стійкості. Такі рішення приносять більше і різноманітніших природних особливостей та процесів у міста, ландшафти та морські пейзажі завдяки адаптованим до місцевих умов, ресурсоефективним та системним заходам» [6].

Визначення МСОП і визначення Європейської комісії акцентують увагу на суспільній значимості NBS для забезпечення добробуту NBS та характерних, відмінних від звичної практики, рисах: адаптивності до природи, її наслідуванні. Але, спільною є позиція, що NBS – це дії, засновані на природі, які водночас повинні відповідати суспільним викликам [7].

У 2020 році МСОП ухвалено глобальний стандарт для ПОР, що забезпечує універсальні критерії їх оцінки та впровадження [13]. Він є результатом роботи більш ніж 800 експертів, спрямованої на вивчення того, як зробити природу ефективним союзником у боротьбі зі зміною клімату та іншими викликами XXI сторіччя [11, с. 7]. Стандарт не є обов'язковим, натомість слугує інструментом для самооцінки на предмет відповідності рішення критеріям та індикаторам МСОП. Його можна застосовувати як перед впровадженням рішення, так і під час або після. Він покликаний допомогти спеціалістам практикам у проектуванні, оцінці та масштабуванні ПОР через: встановлення спільної основи для визначення того, що можна вважати ПОР, а що ні; сприяння позитивним змінам шляхом покращення практики впровадження ПОР і підтримку у створенні відповідної нормативно-правової бази для них [11, с. 7-8].

Глобальний стандарт визначає, що рішення є природоорієнтованим, якщо воно відповідає таким критеріям:

Критерій 1 – ПОР мають успішно вирішувати суспільні проблеми.

Критерій 2 – ПОР мають бути комплексними та враховувати взаємопов'язаність екосистем і соціо-економічної діяльності на різних рівнях.

Критерій 3 – впровадження ПОР повинно сприяти збереженню та відновленню біорізноманіття і цілісності екосистем.

Критерій 4 – ПОР є економічно доцільними. Оцінка вигод від впровадження рішення повинна враховувати як прямі економічні вигоди, так і непрямі переваги (наприклад, естетична чи культурна цінність).

Критерій 5 – розробка і впровадження ПОР повинні відбуватися в інклюзивний і прозорий спосіб для врахування точок зору всіх зацікавлених сторін, особливо тих, які мають менше впливу, а також для забезпечення реальної зацікавленості та відповідальності тих, кого стосується рішення.

Критерій 6 – ПОР повинні враховувати компроміси між досягненням основної визначеної мети та низкою інших інтересів, важливих для суспільства загалом. Критерій стосується врахування балансу компромісів, які є невід'ємною частиною більшості рішень, щодо управління природними ресурсами (включаючи баланс між короткостроковими і довгостроковими потребами). Такі компромісні рішення потрібно приймати у повністю прозорий і відкритий спосіб та через консенсус усіх зацікавлених сторін.

Критерій 7 – впровадження та управління ПОР відбувається в адаптивний спосіб на основі наукових даних. Практичне впровадження певного рішення поєднується з постійним навчанням, що сприяє вдосконаленню конкретного природоорієнтованого підходу.

Критерій 8 – ПОР є стійкими в довгостроковій перспективі та впроваджуються у відповідному юридичному полі, що сприяє їх інтеграції в державну політику. Цього можна досягти шляхом їх узгодження з програмно-нормативними документами, національними та глобальними зобов'язаннями.

Усі вісім критеріїв, які складають глобальний стандарт для ПОР, взаємопов'язані [11, с. 8].

Природоорієнтовані рішення набирають особливої ваги протягом останніх кількох років. Вважається, що на міжнародній арені 2022 рік став переломним для включення природоорієнтованих рішень у ключові міжурядові угоди [6].

Так, у березні 2022 року на 5-й сесії Асамблеї ООН з навколишнього середовища була прийнята резолюція «Природоорієнтовані рішення для підтримки сталого розвитку», в якій схвалене визначення ПОР як результат розуміння потенціалу ПОР для досягнення цілей міжнародних конвенцій та угод, направлених на сталий розвиток та охорону природи [11, с. 3]: «природоорієнтовані рішення – дії, спрямовані на захист, збереження, відновлення, стале використання і управління природними або зміненими наземними, прісноводними, прибережними та морськими екосистемами, які в ефективний

і адаптивний спосіб сприяють вирішенню соціальних, економічних і екологічних викликів. ПОР впливають на добробут людей, послуги екосистем і їхню стійкість, а також мають переваги для біорізноманіття» [14].

Також у 2022 р. ПОР було включено в остаточне рішення 27-ї Конференції сторін Рамкової конвенції ООН про зміну клімату [15]. Отже, ПОР розглядаються як важливий інструмент для досягнення цілей Паризької угоди та інших міжнародних кліматичних ініціатив, а також у контексті збереження біорізноманіття та сталого управління екосистемами.

Пряме закріплення в міжнародних угодах означає, що ПОР не лише концепція, а й юридично релевантний інструмент. Це, в свою чергу, створює основу для національного законодавства: Україна може інтегрувати ПОР в екологічне законодавство, посиляючись на міжнародні зобов'язання.

Вперше на рівні законодавства в Україні ПОР знайшли відображення так само в міжнародному договорі – в Угоді про вільну торгівлю між Україною та Канадою (підписана 22 вересня 2023 р., ратифікована 10 квітня 2024 р.). У ст. 13.10 Угоди «Зміна клімату» зазначається, що сторони визнають важливість природо-орієнтованих кліматичних рішень, оскільки дії, які забезпечують стале управління, захист і відновлення природних і змінених екосистем, включаючи ліси та інші наземні та морські екосистеми, пом'якшують зміну клімату та адаптують до наслідків зміни клімату, одночасно забезпечуючи добробут людей і переваги для біорізноманіття. Сторони співпрацюватимуть на двосторонній основі та на міжнародних форумах для вирішення питань, що становлять взаємний інтерес, у тому числі у сфері зменшення впливу і ризиків, пов'язаних зі зміною клімату, за допомогою адаптаційних заходів, включаючи природоорієнтовані кліматичні рішення. Отже, в Угоді про вільну торгівлю між Україною та Канадою знайшов відображення підхід до визначення ПОР, який був закріплений на рівні глобальних міжнародних документів.

Стратегія формування та реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2035 року, схвалена розпорядженням КМУ від 30 травня 2024 р. № 483-р, серед очікуваних результатів передбачає збереження у природному стані важливих природних комплексів та зменшення впливу зміни клімату на екосистеми, а також прискорення використання екосистемної адаптації та природоорієнтованих рішень. Водночас, в Операційному плані заходів з реалізації у 2024-2026 роках Стратегії формування та реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2035 року, затвердженому тим самим розпорядженням, не передбачено заходів, спрямованих на розроблення законодавства, пов'язаного з ПОР, що свідчить про фрагментарність чинного законодавства України в частині закріплення ПОР.

Закріплення на законодавчому рівні терміну «природоорієнтовані рішення» відбулося в Законі України «Про основні засади державної кліматичної політики» від 08 жовтня 2024 р., який є одним із найбільш фундаментальних, серед прийнятих в Україні актів екологічного законодавства за останні роки. В п. 19 ч. 1 ст. 1 Закону ПОР визначаються як дії, спрямовані на захист, збереження, відновлення та забезпечення сталого використання екосистем та управління ними з метою адаптації до зміни клімату, збереження біологічного різноманіття, у тому числі забезпечення сталих засобів із зазначеною метою.

Варто підкреслити, що ще до закріплення терміну ПОР безпосередньо в українському законодавстві вважалося, що вони в Україні наявні: «Природоорієнтовані рішення» відносно нове поняття для України, але вже використовується у науковій та природоохоронній сфері, хоча і не згадується в законодавстві. Системний аналіз законодавчих, природоохоронних та дотичних (фінансових, бюджетних, адміністративно-управлінських) норм дозволяє стверджувати, що в Україні існує правове підґрунтя для впровадження заходів, які можна віднести до ПОР, включно з механізмами економічного стимулювання їх застосування. Проте правові інструменти такого застосування є непрямими нормами і відрізняються залежно від сектору та мети запровадження ПОР» [11, с. 20].

До таких норм відносили положення Конституції України, стратегічних документів, які визначають засади державної екологічної політики, зокрема, таких, як Основні засади (стратегія) державної екологічної політики України на період до 2030 року, затверджені Законом України від 28 лютого 2019 р., Концепція реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 року, схвалена розпорядженням КМУ від 07 грудня 2016 р. № 932-рЗ, указ Президента України «Про Цілі сталого розвитку України до 2030 року» від 30 вересня 2019 р. № 7223, Державна стратегія регіонального розвитку на 2021-2027 роки, затверджена постановою КМУ від 05 серпня 2020 р. № 695, Водна стратегія України на період до 2050 року, схвалена розпорядженням КМУ від 09 грудня 2022 р. № 1134-р тощо.

Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» від 25 червня 1991 р., як і згадані вище стратегічні документи, закріплює положення (починаючи із преамбули), що можуть бути правовими засадами для практичного впровадження ПОР. Це саме стосується поресурсових кодексів та законів, присвячених окремим сферам екологічного права. Всі ці акти законодавства містять правові норми, що наразі можуть бути правовими засадами, підґрунтям для практичного впровадження ПОР [5, с. 20-26].

Особлива увага приділяється Переліку видів діяльності, що належать до природоохоронних заходів, затвердженому постановою КМУ від 17 вересня

1996 р. № 1147, та Правилам розроблення робочих проектів землеустрою, затверджених постановою КМУ від 2 лютого 2022 р. № 86, які містять заходи, що можуть бути здійснені за допомогою ПОР або які можуть вважатися ПОР, якщо їх впровадження буде заплановане і здійснене у відповідності до критеріїв Глобального стандарту ПОР, розробленого Міжнародним союзом охорони природи [11, с. 26]. Щодо природоохоронних заходів, то це поняття, на відміну від ПОР, є давно усталеним в екологічному законодавстві України, досліджувалося в науці екологічного права [16, 17]. Проте його співвідношення із ПОР потребує додаткових досліджень. Як зазначалося вище, Глобальний стандарт ПОР, розроблений МСОП у 2020 р., не є обов'язковим, а слугує для самооцінки на предмет відповідності рішення критеріям та індикаторам МСОП. Тому віднесення заходів, включених до переліку видів діяльності, що належать до природоохоронних заходів, до таких, що можуть бути здійснені за допомогою ПОР або які можуть вважатися ПОР, за умови їх відповідності критеріям Глобального стандарту, стикається із необхідністю надання їм нормативного характеру шляхом запровадження таких критеріїв на рівні законодавства України.

Водночас, поки українським законодавством такі критерії або інші засоби, які дозволяли б відносити ті чи інші дії до ПОР, не встановлені. Поки що з'явилося тільки визначення, оскільки більшість законів не містять прямих норм щодо ПОР, на що звертається увага в юридичній науковій літературі [8, с. 452]. Позиція щодо того, що такі правові засади не можуть замінити безпосереднього та чіткого закріплення в законодавстві норм щодо ПОР, була викладена по відношенню до сфери просторового планування територіальних громад [8, с. 453]. Так само, на жаль, норми щодо ПОР не знайшли відображення ні на рівні такого стратегічного нормативно-правового акту, як Закон України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» від 28.02.2019 р., ні в інших джерелах екологічного законодавства.

Крім того, звертається увага на необхідність врахування екологічних вимог, в тому числі ПОР, під час прийняття нормативно-правових актів щодо відновлення України [9], зокрема в Порядку розроблення, проведення громадського обговорення, погодження програм комплексного відновлення області, території територіальної громади (її частини) та внесення змін до них, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 14 жовтня 2022 р. № 1159. Як зазначає С. Шутяк, аналіз Плану відновлення України дозволяє зробити висновки про намагання досягнути поставлених цілей, проте для цього необхідно згадати про існування екологічного права

та екологічних вимог для усіх секторів економіки, оскільки такі вимоги розписані детально і на рівні Конституції України, і на рівні іншого законодавства, включаючи рішення органів місцевого самоврядування та широку мережу екологічних стандартів і нормативів.

Висновки. Природоорієнтовані рішення (Nature-based solutions) є актуальною в міжнародному та українському контексті концепцією, яка поєднує екологічну ефективність, економічну вигоду та соціальну користь і розглядається як сучасна відповідь на глобальні та локальні загрози навколишньому середовищу.

ПОР вже інтегровані у міжнародні угоди та політики як сучасний інструмент забезпечення сталого розвитку, адаптації до зміни клімату та збереження біорізноманіття, особливо активно їх закріплення відбувається в останні роки. Так, було сформульоване визначення ПОР в резолюціях, увалених на Всесвітньому конгресі МСОП та Асамблеї ООН з навколишнього середовища.

Для України поняття ПОР є відносно новим, яке перейшло із міжнародної практики, однак воно вже визначається у стратегічних документах державної екологічної політики, зокрема у сфері клімату. Введення терміну «природоорієнтовані рішення» у Законі України «Про основні засади державної кліматичної політики» від 08 жовтня 2024 р. свідчить про поступове формування нормативної бази.

Проте, на жаль, ПОР не відображені в Законі України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» від 28 лютого 2019 р., Законі України «Про охорону навколишнього природного середовища» від 25 червня 1991 р., не згадуються в інших джерелах екологічного права. Це, а також відсутність єдиних обов'язкових критеріїв та стандартів для виокремлення тих дій, які можуть бути віднесені до ПОР в українському законодавстві, ускладнюють їх впровадження.

Отже, серед ключових викликів правового регулювання ПОР в Україні можна виділити фрагментарність нормативної бази, відсутність єдиних обов'язкових критеріїв та стандартів, необхідність імплементації міжнародних підходів у національне право.

Разом з тим за умови належного правового регулювання ПОР стануть важливим елементом інтеграції екологічних вимог у державну політику та в процесі відновлення України у повоєнний період, посилити адаптаційний потенціал до кліматичних змін. Таким чином, ПОР є перспективним правовим інструментом, що поєднує екологічні, соціальні та економічні вигоди, а також формує основу для сталого розвитку та виконання міжнародних зобов'язань України.

Список використаних джерел:

1. Каталог природоорієнтованих рішень / авт. кол.: М. Рябика, О. Гусакова, А. Зозуля, А. Бушовська та ін. Львів: УКУ, 2021. 116 с. URL: [katalog-pryrodoorient-rishen1.pdf](#)
2. Nature-based solutions in Europe: Policy, knowledge and practice for climate change adaptation and disaster risk reduction. *European Environment Agency Report* 01/2021. 159 p. URL: <https://www.eea.europa.eu/en/analysis/publications/nature-based-solutions-in-europe>
3. Природоорієнтовані рішення для міст у законодавстві, стратегіях, політиці та планах дій на національному, регіональному й місцевому рівні в Україні. URL: <https://files.acquia.undp.org/public/migration/ua/nbs-legal-report-ua.pdf>
4. Природоорієнтовані рішення. URL: [nbs.wwf.ua](#).
5. Towards An EU Research and Innovation Policy Agenda for Nature-based Solutions and Re-Naturing Cities: Final Report of the Horizon 2020 Expert Group on 'Nature-Based Solutions and Re-Naturing Cities'. URL: https://publications.europa.eu/resource/cellar/fb117980-d5aa-46df-8edc-af367cddc202.0001.04/DOC_2. <https://doi.org/10.2777/765301>
6. Nature-based solutions. URL: https://research-and-innovation.ec.europa.eu/research-area/environment/nature-based-solutions_en
7. Соловій І.П., Жмурко Н.І. Наукові засади та теоретико-методологічні принципи впровадження концепції природоорієнтованих рішень. 2023. Економіка та суспільство. URL: https://www.researchgate.net/publication/375539208_NAUKOVI_ZASADI_TA_TEORETIKO-METODOLOGICNI_PRINCIPI_VPROVADZENNA_KONCEPCII_PRIRODOORIENTOVANIH_RISEN. DOI:10.32782/2524-0072/2023-55-85
8. Ігнатенко І.В., Лейба Л.В. Правове регулювання просторового планування в контексті кліматичних змін. Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство». Випуск № 02, 2025. С. 450-457.
9. Шутяк С. Природоорієнтовані рішення у законодавстві України. URL: <https://www.hsa.org.ua/lectors/shutyak-sofiya/articles/pryrodooriyentovani-rishennya-u-zakonodavstvi-ukrayiny-ta-yihnya-rol-u-protsesi-vidnovlennya>
10. Anguelovski I., Corbera E. Integrating justice in Nature-Based Solutions to avoid nature-enabled dispossession. *Ambio* 52, 45–53 (2023). URL: <https://rdcu.be/eZDzq>. <https://doi.org/10.1007/s13280-022-01771-7>
11. Природоорієнтовані рішення водному, лісовому та аграрному секторах для відновлення України у повоєнний період та подальшого сталого розвитку з урахуванням зміни клімату. Збірник матеріалів проекту INSURE. – Київ, 2022. 88 с.
12. WCC-2016-Res-069-EN Defining Nature-based Solutions. URL: https://portals.iucn.org/library/sites/library/files/resrecfiles/WCC_2016_RES_069_EN.pdf
13. Global Standard for Nature-based Solutions. A user-friendly framework for the verification, design and scaling up of NbS. First edition : IUCN. Gland, Switzerland, 2020. URL: <https://portals.iucn.org/library/sites/library/files/documents/2020-020-En.pdf>
14. 5/5. Nature-based solutions for supporting sustainable development : resolution / adopted by the United Nations Environment Assembly. URL: digitallibrary.un.org/record/3999268?v=pdf
15. Природоорієнтовані рішення включено у текст рішення COP27. URL: <https://nbs.wwf.ua/pryrodoorientovani-rishennia-vkliucheno-u-tekst-rishennia-cop27/>
16. Костицький В. В. Економіко-правовий механізм охорони навколишнього природного середовища: теорія та практика : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.06 – земельне право; аграрне право; екологічне право; природоресурсне право. Київ, 2004. 36 с.
17. Кузнецова С. В. Правове забезпечення фінансування у сфері охорони навколишнього природного середовища : автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06. Київ, 2000. 20 с.

Дата першого надходження статті до видання: 13.11.2025

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 16.12.2025

Дата публікації (оприлюднення) статті: 31.12.2025